

*Bureau Advies Research Training
voor non-profit en overheid*

Omzien naar een orkest

*eindrapport van een onderzoek onder oud-leden van
het Jeugdorkest Nederland naar effecten van talentontwikkeling,
in opdracht van het Fonds voor Cultuurparticipatie*

Bureau ART
januari 2012
Peter van der Zant

Samenvatting en conclusies

In december 2011 en januari 2012 voerde Bureau ART in opdracht van het Fonds voor Cultuurparticipatie en in samenwerking met het Jeugdorkest Nederland een onderzoek uit onder oud-leden van het jeugdorkest. In het onderzoek stond de vraag centraal welke effecten deelname aan het Jeugdorkest Nederland (of de voorloper, het RJO) heeft gehad op de persoonlijke ontwikkeling van de leden. Het onderzoek maakt deel uit van een serie onderzoeken naar de effecten van activiteiten gericht op talentontwikkeling die mede door het Fonds voor Cultuurparticipatie worden gefinancierd.

Uit de effectmeting onder de ca. 780 oud-leden van het JON/ RJO kunnen de volgende conclusies worden getrokken.

Talentontwikkeling dankzij RJO/JON

De oud-orkestleden kijken in vrijwel alle gevallen positief terug op hun tijd bij het RJO/JON en op de bijdrage die het spelen in het orkest heeft geleverd aan hun persoonlijke (talent)ontwikkeling:

- 93% geeft aan, dat zij bij het RJO/JON veel hebben geleerd;
- 97% zegt dat het spelen in het RJO/JON heeft bijgedragen aan hun muzikale ontwikkeling (samenspel, repertoirekennis, ritme, luisteren, muzikale interpretatie, repetitiediscipline e.d.);
- 75% heeft er sociale vaardigheden opgedaan die ook nu nog van pas komen, zoals het leren omgaan met mensen, het functioneren in een groep en het omgaan met hiërarchie;
- 73% zegt door het spelen in RJO/JON meer zelfvertrouwen te hebben gekregen, bijvoorbeeld het bewust worden van de eigen kwaliteiten en het overwinnen van onzekerheid in een groep;
- 68% is dankzij RJO/JON bewuster geworden van wat zij in hun latere leven wilden gaan doen (soms ook de beslissing om amateur te blijven);
- bij 54% heeft het geholpen om de juiste opleiding en/ of het juiste beroep te kiezen (soms ook de keuze om niet naar het conservatorium te gaan);
- bij 53% heeft het geholpen van muziek hun vak te maken (ook als docent e.d.);
- bij 24% heeft het geholpen om op muzikaal gebied (inter)nationaal door te breken.

Muziekopleiding

Vrijwel alle oud-orkestleden volgden muziekles of een muziekopleiding, toen ze in het RJO/JON speelden. Ruim een kwart volgde les bij een privédocent, bijna een kwart volgde hbo conservatorium en eveneens bijna een kwart een vooropleiding voor het conservatorium; 17% was leerling bij een muziekschool.

Bijna driekwart van de ex-deelnemers heeft inmiddels een opleiding aan het conservatorium gedaan, als hoofdstudie of naast een andere hbo- of universitaire opleiding.

Actief in muziek

Bijna alle oud-orkestleden (meer dan 90%) zijn nu nog actief in de muziek. Driekwart is actief als professional, een kwart uitsluitend als amateur.

Degenen die professioneel actief zijn, zijn doorgaans docent, lid van een muziekgroep, ensemble e.d. of lid van een symfonieorkest.

Degenen die als amateur actief zijn, zijn doorgaans lid van een orkest of lid van een andersoortige muziekgroep, ensemble e.d.

Achtergrondkenmerken van de respondenten

Van alle oud-orkestleden die de vragenlijst invulden is 47% een man en 53% een vrouw. De meeste respondenten zijn woonachtig in Nederland, maar toch woont 11% in een ander land. Veel orkestleden waren vóór 1991 al in het RJO/ JON actief. Voor het overige zijn de deelnemers goed gespreid over de afgelopen twintig jaar.

De meeste orkestleden woonden, toen ze in het RJO/JON speelden, in Overijssel, Zuid-Holland, Gelderland, Groningen of Noord-Holland.

Een kwart van de oud-orkestleden volgt nog onderwijs; in de helft van de gevallen gaat het om het conservatorium, in ruim een kwart van de gevallen om de universiteit.

De overige oud-orkestleden volgen geen onderwijs meer; 93% heeft een hbo- of een universitaire opleiding afgerond.

Thuis muziek maken

Bij de meeste oud-orkestleden werd er vroeger al thuis door vader/ moeder en/ of door broers / zussen actief muziek gemaakt; slechts bij 19% van de oud-orkestleden is dit niet het geval.

Inhoudsopgave

	blz.
Samenvatting en conclusies	2
1. Inleiding	5
2. De achtergrond van de oud-orkestleden	6
3. De opleiding van de oud-orkestleden	9
4. De mate waarin oud-orkestleden nog actief zijn in muziek	13
5. De effecten van deelname aan RJO/ JON	17
Bijlage: Vragenlijst onderzoek Regionaal Jeugdorkest/ Jeugdorkest Nederland	

1. Inleiding

In opdracht van het Fonds voor Cultuurparticipatie (FCP) voert Bureau ART in 2012 een serie onderzoeken uit onder ex-deelnemers van culturele instellingen en evenementen, zoals het Prinses Christina Concours, Jeugdorkest Nederland, Theatergroep Dox, NJO (Nederlandse Orkest- en Ensemble-Academie), De Noorderlingen en Popwaarts. In de onderzoeken staat de vraag centraal welke effecten deelname aan dergelijke culturele instellingen heeft gehad, in het bijzonder op de ontwikkeling van jonge talenten.

De onderzoeken zijn simpel van opzet. Elke culturele instelling stelt een bestand samen met mailadressen van deelnemers van de afgelopen jaren. Aan deze ex-deelnemers wordt eerst gevraagd of zij bezwaar hebben om aan het onderzoek deel te nemen. Vervolgens ontvangen zij per mail een link naar een digitale vragenlijst en na twee weken een herinneringsmail. De digitale vragenlijst is kort en bevat vragen als: wat doe je nu? ben je nog actief? als prof of als amateur? hoe kijk je terug op jouw deelname? heeft het jou geholpen om je talenten verder te ontwikkelen? Bureau ART stelt per culturele instelling een rapportage samen met de hoofdlijnen van de uitkomsten.

De onderzoeken hebben meerdere doelen:

- Ze leveren inzicht in de effecten van de inspanningen om jonge talenten in de kunsten zich te laten ontwikkelen; inzicht in deze effecten is zowel voor het Fonds voor Cultuurparticipatie als voor de betreffende culturele instelling van belang.
- Ze geven gezamenlijk een algemeen inzicht in het proces van talentontwikkeling in de kunsten.

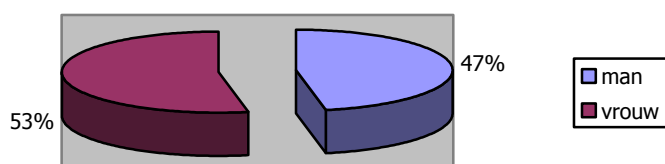
Daarnaast vormen de onderzoeken een voorbeeld hoe op eenvoudige wijze en met bescheiden middelen effectmeting van andere talentontwikkelingsprojecten van het FCP kan worden georganiseerd.

Dit is het eindrapport over het onderzoek bij de oud-leden van het Jeugdorkest Nederland (en daarvoor het RJO). In totaal 776 oud-orkestleden ontvingen de link naar de vragenlijst (zie bijlage). Uiteindelijk vulden 491 de vragenlijst in, een respons van 63%. In hoofdstuk 2 gaan we eerst in op de achtergrond van de oud-orkestleden. In hoofdstuk 3 kijken we naar de (muzikale) opleiding van de orkestleden. Hoofdstuk 4 gaat in op de vraag of de oud-orkestleden nog steeds actief zijn in de muziek. Hoofdstuk 5 beschrijft de effecten van deelname aan het JON/ RJO op de ontwikkeling van de oud-orkestleden. In kaders in de tekst vindt u typerende uitspraken van oud-orkestleden.

2. De achtergrond van de oud-orkestleden

Van alle oud-orkestleden die de vragenlijst invulden (respondenten) is 47% een man en 53% een vrouw (grafiek 1).

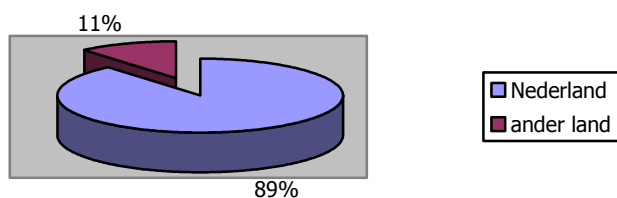
Grafiek 1: Verdeling man-vrouw

Fantastische tijd en zeer waardevol voor mijn kennis als orkestmusicus. Je leert jong in een orkest te functioneren, veel belangrijk repertoire te spelen en samen muziek te maken.

De meeste respondenten (89%) zijn woonachtig in Nederland, maar toch woont 11% in een ander land.

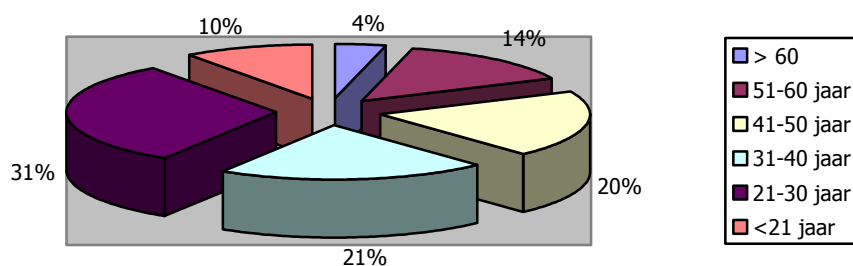
Grafiek 2: Verdeling Nederland – ander land

Het was fantastisch! Ik heb ontzettend veel geleerd, veel vrienden gemaakt. Door mijn ervaring in het JON ben ik daarna aangenomen in het Nationaal Jeugdorkest. Ik hoop dat mijn kinderen later ook de mogelijkheid hebben om in het JON te spelen.

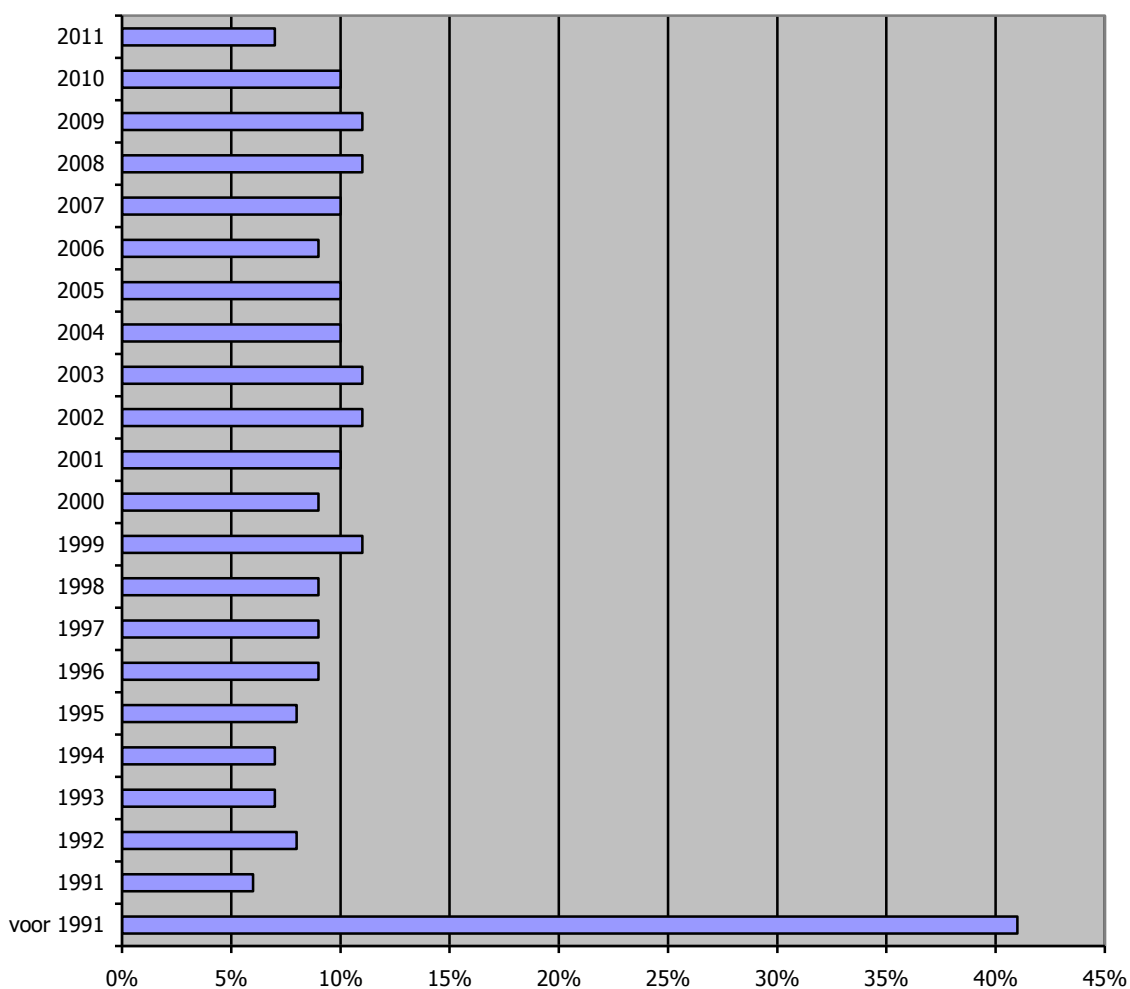
Een derde (31%) van de respondenten is geboren in de periode 1981-1990, dus 21 – 30 jaar oud.

Grafiek 3: Leeftijdsverdeling

Veel orkestleden (41%) waren vóór 1991 al in het RJO/ JON actief. Voor het overige zijn de deelnemers goed gespreid over de afgelopen twintig jaar (grafiek 4).

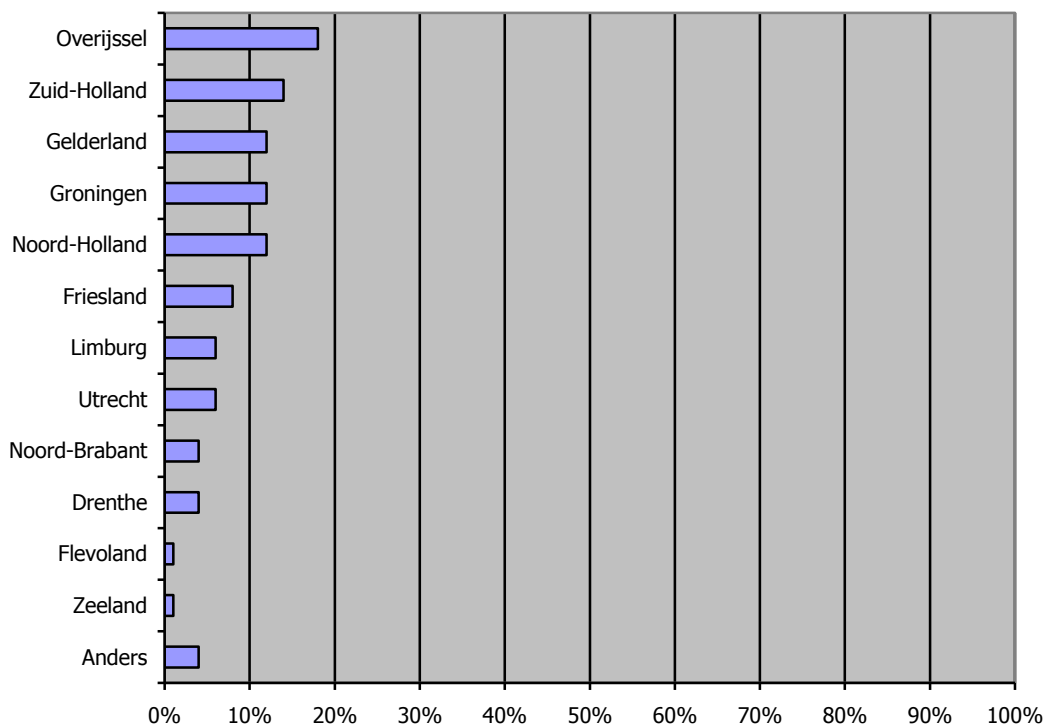
Grafiek 4: Percentage deelnemers dat in bepaald jaar actief was in RJO/JON

Tijdens mijn tijd in het JON heb ik niet alleen op muzikaal gebied een heleboel geleerd. Ook op het gebied van professionaliteit heb ik veel geleerd. Naast op tijd komen en hard repeteren is er ook tijd voor gezelligheid.

Veel orkestleden woonden, toen ze in het RJO/JON speelden, in Overijssel (18%), Zuid-Holland (14%), Gelderland (12%), Groningen (12%) en Noord-Holland (12%) (grafiek 5).

Grafiek 5: Provincie waar orkestlid destijds woonde

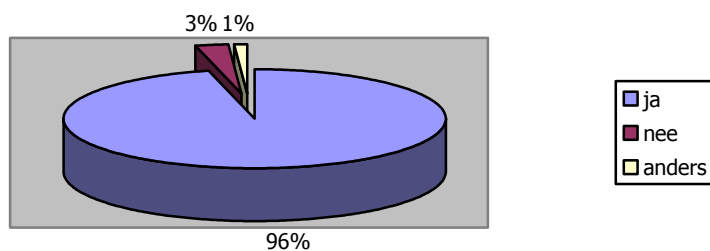
Bij 'anders' worden vooral combinaties van provincies genoemd.

De jaren bij het JON zijn voor mij zeer waardevol geweest. Op muzikaal vlak heb ik mij kunnen ontwikkelen door het hoge niveau van het orkest en de professionele houding van Jurjen Hempel. Daarnaast heb ik nog steeds contact met de mensen waarmee ik in het JON heb gezeten. We zien elkaar vaak terug bij schnabbels, orkestprojecten en concerten. Een waardevol concept voor jong talent dat zowel de gelegenheid geeft iemand muzikaal te ontplooiën, als ook zijn toekomstig netwerk op te bouwen. Dit alles uiteraard met de benodigde gezelligheid. Deze optelsom maakt het JON een ware uitlaatklep die behouden moet blijven.

3. De opleiding van de orkestleden

Vrijwel alle orkestleden (96%) volgden muziekles of een muziekopleiding, toen zij in het RJO/JON speelden (grafiek 6).

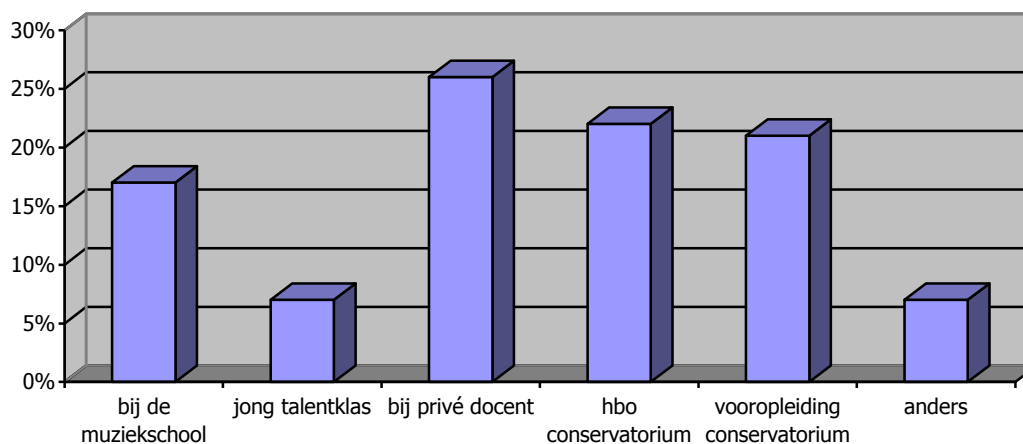
Grafiek 6: Volgde je muziekles of muziekopleiding toen je in het RJO/JON speelde?

Vond 't eerlijk gezegd niet ontzettend leuk. Teveel gepuber met plotselinge zonder-ouders-op-stap vrijheid. Muzikaal gezien was het wel leuk om eens te doen, met dingen.

Ruim een kwart (26%) volgde les bij een privé docent, bijna een kwart (22%) volgde hbo conservatorium en eveneens bijna een kwart (21%) volgde een vooropleiding voor het conservatorium; 17% was leerling bij een muziekschool (grafiek 7).

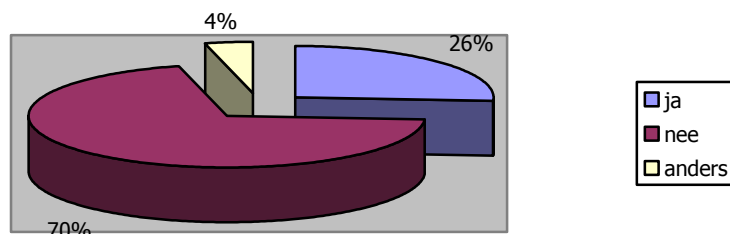
Grafiek 7: Wat voor muziekopleiding volgde je, toen je in RJO/JON speelde?

Bij 'anders' worden vooral combinaties genoemd, bijvoorbeeld 'aanvankelijk muziekschool, later conservatorium' of 'privé les, later vooropleiding'.

Nu volgt nog een kwart (26%) van de oud-orkestleden onderwijs (grafiek 8).

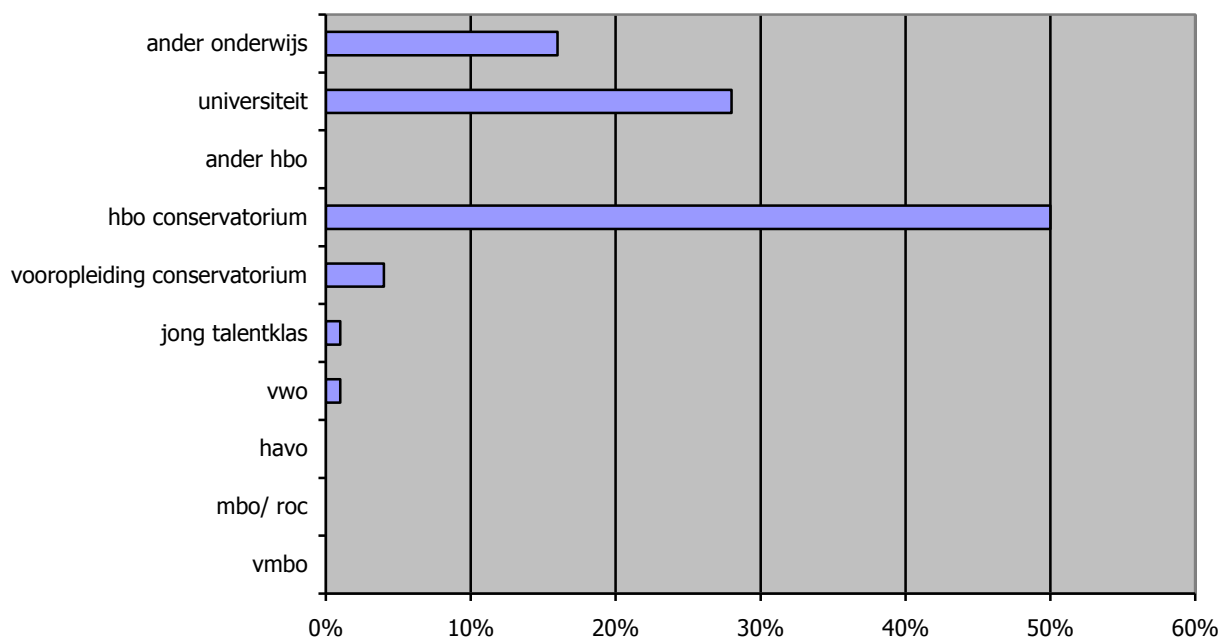
Grafiek 8: Volg je nu nog onderwijs?

Ongelofelijk veel geleerd. Ensemblespel. Stimulerend door spelen met leeftijdsgenoten op hoog niveau. Allerbeste herinneringen aan.

In de helft van de gevallen (50%) gaat het om het conservatorium, in ruim een kwart van de gevallen (28%) om de universiteit (grafiek 9). Geen enkele respondent zegt vmbo, havo of mbo te volgen, maar dit zal ook komen doordat het onderzoek ex-deelnemers betreft die zich inmiddels al in een latere fase van hun onderwijsloopbaan bevinden.

Grafiek 9: Wat voor onderwijs volg je nu?

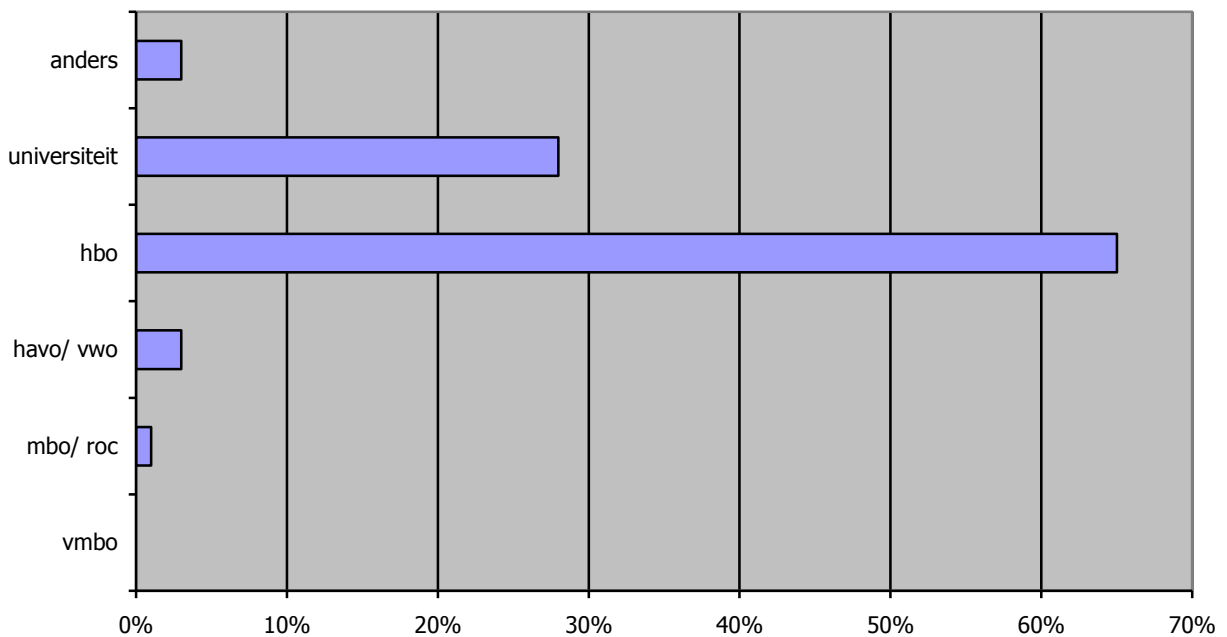
Bij 'anders' worden o.a. genoemd:

- postacademisch onderwijs
- Hochschule für Musik
- Promovendus

Het JON vond ik ontzettend leuk en heb er vele jaren met plezier gespeeld. Het was ook erg leerzaam. De repetities waren wel te lang, 9 uur op een dag is naar mijn mening te veel. Ook op de tournees is meer vrije tijd wenselijk, ik had meer sightseeing willen doen. Vaak heb ik alleen maar de concertzaal en de accommodatie gezien, wat erg jammer is.

De overige respondenten volgen geen onderwijs meer. Bijna twee derde (65%) heeft als hoogste vorm van onderwijs het hoger beroepsonderwijs afgerond, ruim een kwart (28%) de universiteit (grafiek 10).

Grafiek 10: Wat is de hoogste vorm van onderwijs die je hebt afgerond?

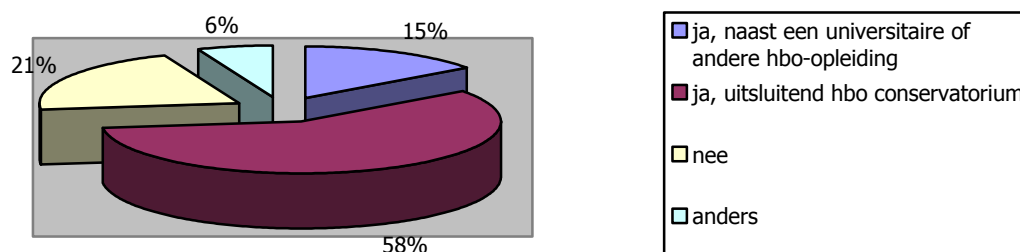
Bij 'anders' worden o.a. genoemd:

- HBO Master
- Propedeuse universiteit
- Soort van Master in Frankrijk
- Universität der Künste Berlin

Prachtige en intensieve tijd, waarin muziek voor mij meer ging betekenen. Op hoog niveau muziek maken, de uitdaging, het samenspel en verbondenheid maakte dat ik in de muziek verder wilde.

Bijna driekwart (73%) heeft een opleiding aan het conservatorium gedaan (grafiek 11).

Grafiek 11: Heb je (ook) een opleiding aan het conservatorium gevolgd?

Bij 'anders' wordt o.a. genoemd:

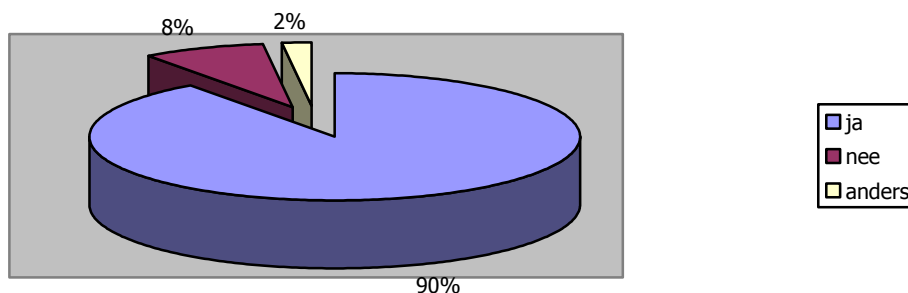
- Een jaar vooropleiding om uit te proberen
- Niet afgemaakt
- Alleen een jaar vooropleiding conservatorium.

Het RJO heeft in mijn beroepsvindende fase in bevestigende zin een bepalend stempel op mijn leven gedrukt. Het samenzijn gedurende meerdere dagen aaneen met gelijkgezinden en de gedrevenheid van alle orkestleden - ieder op zijn eigen manier - heeft een diepgaand enthousiasme en motivatie voor het musiceren ontwikkeld, die tot op heden (na meer dan 20 jaar!) aanhoudt, waarnaar ik sindsdien vergeefs op andere plaatsen gezocht heb (!!!) en op de herinnering waarvan ik herhaaldelijk heb kunnen teren tijdens persoonlijke crisissituaties van zeer verschillende aard. Zonder RJO-tijd was mijn leven beslist een heel ander geworden. Ook van de levensinstelling, de ervaring en de talloze gouden tips van de dirigent (Ru Sevenhuyzen) profiteer ik tot op de dag van vandaag en probeer die op mijn beurt aan eigen leerlingen door te geven.

4. De mate waarin oud-orkestleden nog in muziek actief zijn

Bijna alle oud-orkestleden zijn momenteel nog actief in de muziek; slechts 8% is niet (meer) actief in de muziek (grafiek 12).

Grafiek 12: Ben je momenteel nog actief in de muziek?

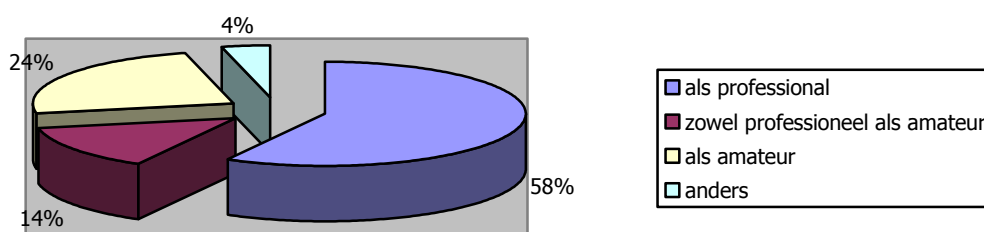

Bij 'anders' wordt o.a. genoemd:

- Directeur van centrum voor de kunsten
- Management muziek
- Musicalacteur
- Alleen schnabbelen.

Bijna driekwart van de oud-orkestleden die actief zijn in de muziek (58+14=72%) is professioneel actief in de muziek, 24% uitsluitend als amateur (grafiek 13).

Grafiek 13: Ben je professioneel actief of als amateur?

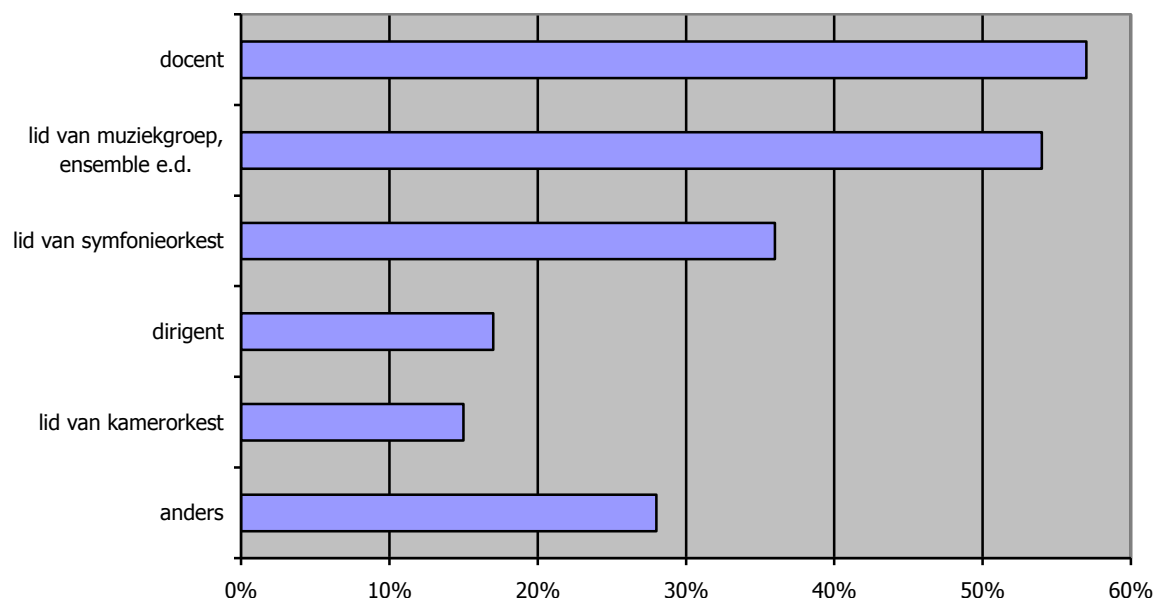

Bij 'anders' wordt o.a. vermeld:

- als amateur en als organisator
- fluitbouwer
- aankomend professional
- semiprofessioneel
- programmeur klassieke muziek.

Degenen die professioneel actief zijn in de muziek, zijn doorgaans docent, lid van een muziek, ensemble e.d. of lid van een symfonieorkest.

Grafiek 14: Aard van activiteit als professional in muziek

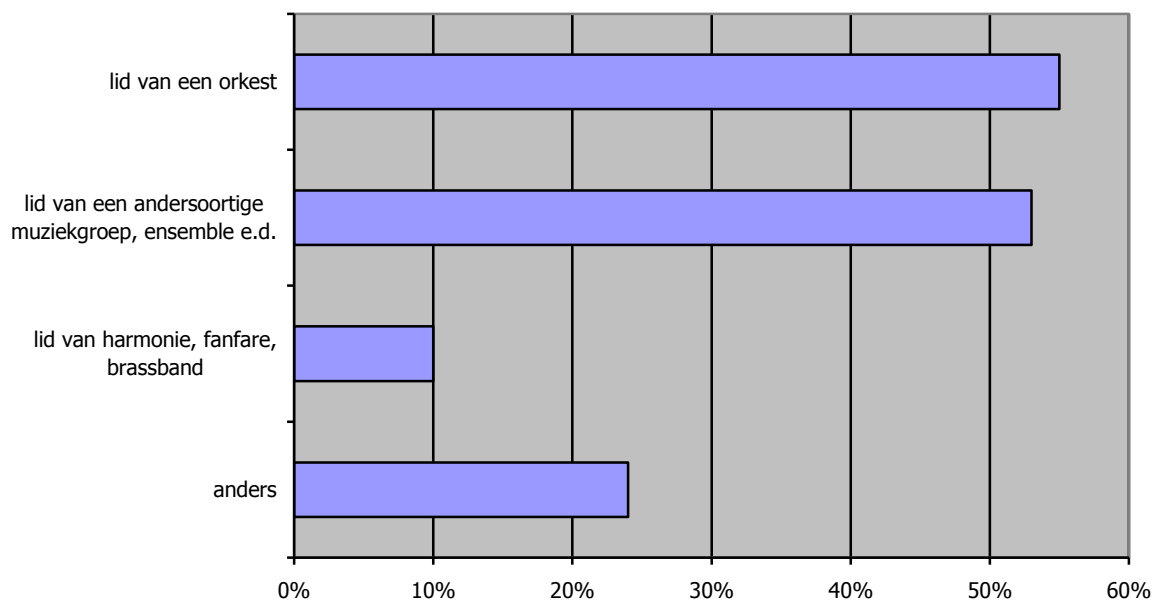
Bij 'anders' staat o.a. vermeld:

- Lid Residentie Orkest/ Koninklijk Concertgebouworkest? Rotterdams Philharmonisch/ Nederlands Blazers Ensemble
- Musicalorkest
- Orkestlid militaire muziek
- Freelance musicus
- Geluidskunstenaar
- Solist
- Muziektherapeut
- Adviseur programmering
- Componist/ arrangeur
- Onderzoeker
- Pianobegeleider
- Pianist/ componist
- Directeur Banff Centre Canada
- Speel regelmatig op projectbasis in orkesten/ koorbegeleidingen
- Concertorganisatie.

Natuurlijk orkestervaring opgedaan, vrienden gemaakt voor het leven. Veel plezier gehad en tevens geleerd hard te werken, je ergens helemaal voor te geven. Het is een beetje vergelijkbaar met de diensttijd van mijn man, het heeft een flink aandeel gehad in mijn latere opvoeding en in hoe ik nu ben. Had het voor geen goud willen missen.

Degenen die als amateur actief zijn in de muziek, zijn doorgaans lid van een orkest of lid van een andersoortige muziekgroep, ensemble e.d.; 10% is lid van een harmonie, fanfare of brassband (grafiek 15).

Grafiek 15: Aard van activiteit als amateur in muziek

Bij 'anders' staat o.a.:

- Jamsessies
- Koor
- Kamermuziek
- Jazz band, rock band
- Jazz combo
- Op invalbasis deelname bij orkesten
- Val geregeld in op slagwerk en altviool
- Organiseer mijn eigen concerten
- Duo
- Symfonieorkest en biggerband Muziekschool Gouda
- Geef les
- Regelmatig als invaller bij diverse amateurorkesten.

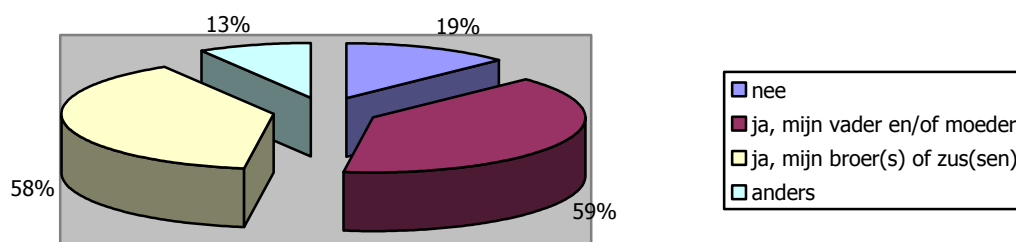
Het RJO heeft ervoor gezorgd dat ik persoonlijk een enorme ontwikkeling doormaakte op muziekgebied, orkestspel maar ook kamermuziek. Het heeft mij gestimuleerd om uiteindelijk het vak in te gaan. Het spelen in een dergelijk orkest is nog steeds wat ik mijn (viool) leerlingen gun en waar ik naar toe werk met ze. Daarnaast heeft het mij vrienden voor het leven opgeleverd.

Van de weinige oud-orkestleden die momenteel niet actief zijn in de muziek (noch als professional, noch als amateur) heeft 38% wel plannen om actief te worden, bijvoorbeeld lid worden van een orkest of van een andersoortige muziekgroep.

Ik kan wel zeggen: van onschatbare waarde! Het heeft mijn leven bepaald. Ik vond er lotgenoten die dezelfde passie deelden. Mijn besluit om de muziek in te gaan werd daar genomen. Nu, een generatie verder, herhaalt de geschiedenis zich. Mijn oudste dochter is aanvoerder 2e violen geworden in het JON en wil ook de muziek in. Ook de andere kinderen zijn ondergedompeld in de (klassieke) muziek en genieten van al het moois wat dat met zich meebrengt. Te midden van de bezuinigingen houd ik mij vast aan het enthousiasme van muzikminnende jeugd, niet alleen in mijn gezin, maar ook als ik coaching doe bij het NSO of het NJO, of als ik in Woudschoten rondkijk of zelf vergelijkbare workshops geef, of als ik mijn leerlingen verder kan motiveren. Deze maatschappij onderschat de waarde van goed muziekonderwijs. Ik wil niet zover gaan om JONners als betere mensen en waardevoller voor de samenleving te beschouwen dan andere mensen, maar dat het stuk voor stuk prachtmensen zijn die iets bijzonders delen staat voor mij vast.

Bij de meeste orkestleden werd er vroeger al thuis door vader en/ of moeder en vaak ook door broers of zussen actief muziek gemaakt; slechts bij 19% van de deelnemers is dit niet het geval.

Grafiek 16: Werd/ wordt er bij jou thuis actief muziek gemaakt?

Bij 'anders' wordt o.a. genoemd:

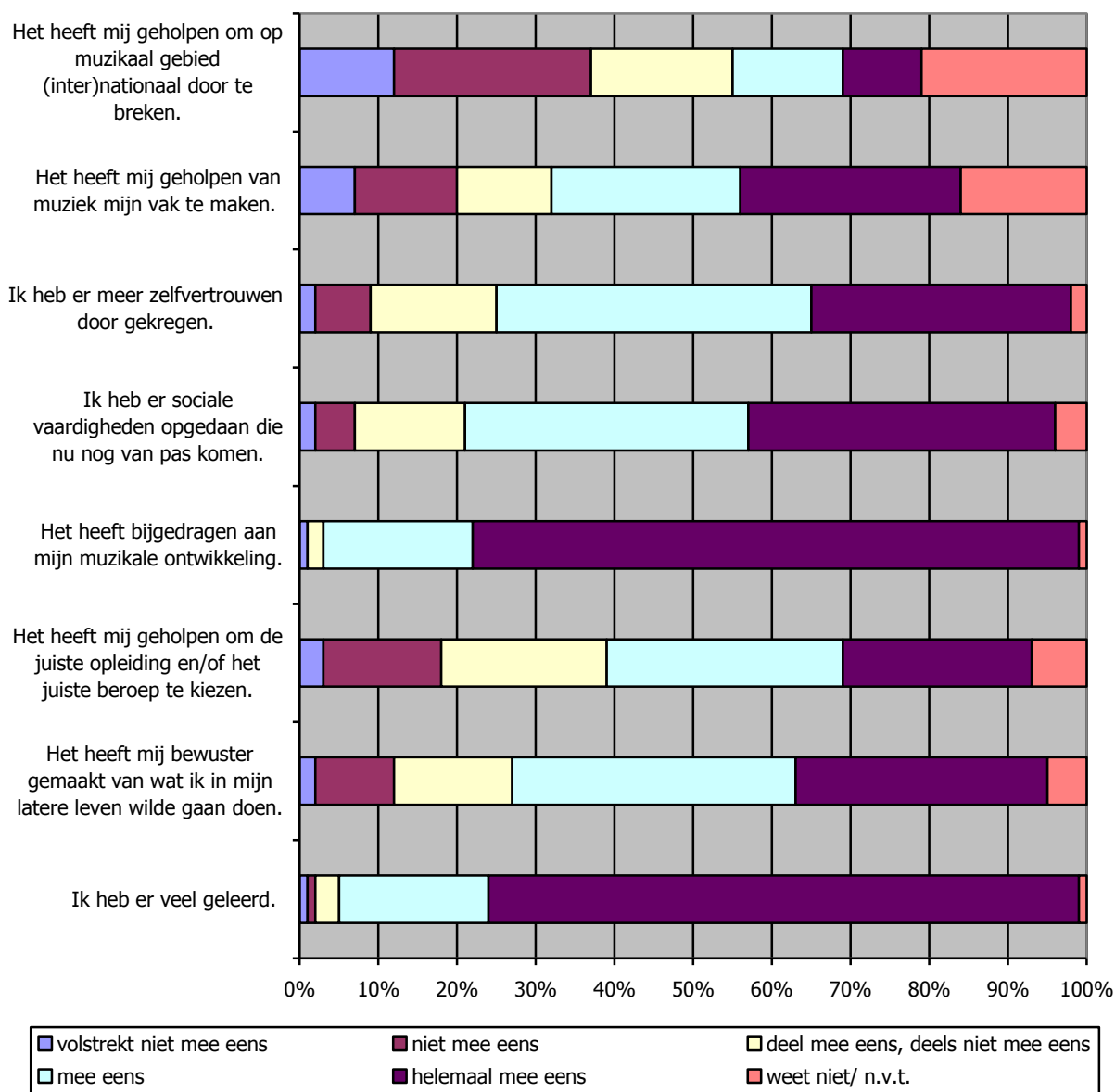
- Het hele gezin
- Mijn ouders en zussen
- Vader, moeder, zus
- Grootvader componist, andere grootvader amateurcellist
- Mijn partner/ man
- Mijn zoon/ dochter/ kinderen.

Mijn deelname aan het JON was zeer waardevol, niet alleen door te leren in een symfonieorkest te spelen wat mij in mijn verdere carrière heeft verder geholpen, maar ook door medemusici te leren kennen. Jongeren met dezelfde ideeën en interesses over muziek, wat ik tussen mijn schoolvrienden niet kon vinden. Ik heb er vriendschappen opgedaan die ik nu nog steeds heb. Niet alleen in sociaal opzicht is het goed geweest, maar zeker ook muzikaal. Je leert stukken kennen en eraan werken op goed niveau. Zeer leerzaam.

5. De effecten van deelname aan RJO/ JON

In de vragenlijst werd een aantal stellingen aan de oud-orkestleden voorgelegd over de effecten van deelname aan RJO/JON. Bij alle oud-orkestleden geven aan dat zij er veel geleerd hebben en dat het heeft bijgedragen aan hun muzikale ontwikkeling. Maar een ruime meerderheid van de deelnemers heeft er ook sociale vaardigheden opgedaan, er meer zelfvertrouwen door gekregen en is bewuster geworden van wat ze in het latere leven wilden gaan doen (grafiek 17).

Grafiek 17: Scores op stellingen over waarde van deelname aan RJO/JON

In de volgende bladzijden worden deze uitkomsten verder toegelicht.

Van alle orkestleden is 93% het (helemaal) eens met de stelling 'ik heb er veel geleerd'. Dat wordt onder andere als volgt toegelicht:

- Repertoire, muzikale/technische vooruitgang, samenspel
- Veel repertoire, wat maakt dat ik nu vaak iets tegenkom dat ik al gespeeld heb, superhandig.
- Spelen in een orkest, samen met anderen en onder een dirigent was iets waar ik nog weinig ervaring mee had.
- Werken met een gerenommeerde dirigent is heel leerzaam.
- Samen spelen. Samen leven (repetitiedagen in jeugdherbergen en zo). Samen reizen (tournee Italië)
- Goede algemene ontwikkeling voor iemand die later professioneel in orkesten gaat werken.
- We hebben ritmisch moeilijke stukken gespeeld
- Allereerst de discipline en orkestvaardigheden die ik bij 'ome Ru' heb opgedaan. Verder kon ik goed de kunst afkijken bij de spelers om me heen.
- Door de wijze van uitleg van 'Ome RU' zowel van de partituur als van de muzikale lijnen en het samenspelen met elkaar heeft me zeker geholpen.
- Door het vele oefenen van de stukken die toen voor mij toch redelijk lastig waren, ben ik veel beter gaan spelen. Sommige technieken kon ik nog niet, dus hebben mijn lerares en ik die in de les behandeld, zodat ik ze na wat oefenen wel kon toepassen.
- In het begin wist ik nog niets over orkestspel, hoe alles er aan toe zou gaan tijdens repetities en concerten. Dat heb ik bij het JON allemaal geleerd. Ook heb ik een stuk beter leren spelen. Zo kon ik in mijn eerste jaar met heel veel moeite alles net bijbenen, maar kon ik in mijn laatste jaar zonder moeite de noten spelen en me volledig richten op het muzikaal zo goed mogelijk volgen van de dirigent en de rest van het orkest.
- Ik heb er veel over muziek geleerd en fantastische podiumervaring opgedaan.
- Op muzikaal gebied heb ik veel geleerd door aanwijzingen van de dirigent en door te kijken naar anderen. Op sociaal gebied tijdens de weekenden en tournees. Ook trouwens veel geleerd van het verblijf in gastgezinnen. Je ziet hoe het in andere landen/ gezinnen kan zijn.
- Ik heb geleerd te luisteren, me als een onderdeel van een groter geheel muzikaal in te zetten, repertoire leren kennen, repetitie discipline opgedaan, me muzikaal op veel fronten ontwikkeld, zowel technisch als qua inzicht.
- Ik heb enorm genoten van de precisie en professionaliteit waarmee Jurjen (dirigent) met het orkest omging. Daar heb ik veel van geleerd dat je ook met amateurs een hoog niveau kunt bereiken, als je maar wil.
- Spelen in een groot orkest is niet makkelijk. Jurjen Hempel is een hele goede coach die je de fijne kneepjes van het samen spelen in een groot verband kan bijbrengen.
- In alle voorgaande commentaren heb ik al een lofzang gehouden op wat ik allemaal heb geleerd. En dat is ook echt ongelooflijk: muzikale interpretatie, het spelen van een symfonie, en in een symfonie. Maar inderdaad ook sociale vaardigheden en het plezier dat een muzikale prestatie in een groep je brengt.
- Hoe het is om in een symfonieorkest te spelen als saxofonist geleerd: discipline, breed repertoire orkestmuziek, zelfstandig functioneren binnen groep met eigen verantwoordelijkheid, samen kan je méér.
- Ik vond het niet altijd makkelijk, weg van huis en uren per dag spelen, om die discipline op te brengen. Maar deze uithoudingsvermogen is nu nog altijd heel waardevol
- Interactie, spelen op het moment van de dirigent, behoud van eigen identiteit in het geheel
- Sociaal, zelfvertrouwen, muzikaal, ben veel handiger geworden op mijn instrument zodat ik later in mijn studententijd ook met gemak in vele muziekgezelschappen heb kunnen meedoen.

Van alle orkestleden is 68% het (helemaal) eens met de stelling 'Het heeft mij bewuster gemaakt van wat ik in mijn latere leven wilde gaan doen'. Dat wordt onder andere als volgt toegelicht:

- Het heeft mij geholpen met mijn beroepskeuze.
- Ik twijfelde tussen geneeskunde en muziek. Ik denk dat het RJO me hielp in mijn ogen juiste besluit te nemen.
- Dat ik niet professioneel musicus wilde worden.
- Anders dan voor veel andere JON-leden, heeft het JON voor mij duidelijk gemaakt dat ik niet naar het conservatorium wilde. Ik wil muziek graag een hobby houden.
- Ik heb besloten niet met muziek als hoofdvak verder te gaan. Door mijn deelname aan het JON ben ik er bewust over na gaan denken. Het is me heel goed bevallen, maar niet wat ik als beroep wil doen. Ik volg nu wel enkele muziektheorievakken.
- Eigenlijk wist ik al dat ik het vak in zou gaan, maar het JON bevestigde dat gevoel.
- Het plezier tijdens de concerten van het JON heeft mij er bewust van gemaakt dat ik dit de rest van mijn leven wil doen.
- Conservatorium duidelijk niet. Teveel ellebogenwerk. Juist als amateur veel blijven spelen en ook daarin hoog niveau gehaald en een 'gewoon' vak geleerd.
- Geen musicus worden.
- Door de conservatoriumstudenten om mij heen ben ik op het idee gekomen in de muziek verder te gaan.
- Was al conservatoriumstudent, maar wist via het RJO zeker dat dit de goede keuze is geweest.

Van alle orkestleden is 54% het (helemaal) eens met de stelling 'Het heeft mij geholpen om de juiste opleiding en/ of het juiste beroep te kiezen'. Dat wordt onder andere als volgt toegelicht:

- Besloot uiteindelijk geneeskunde te gaan doen, goed besluit. Ik maak nog steeds muziek, voor de lol als amateur.
- Ik weet door het JON zeker dat ik conservatorium wil gaan doen. Ik doe nu naast middelbare school ook vooropleiding en dat bevalt erg goed.
- Hierdoor wist ik dat conservatorium niks voor mij was.
- Ik ben de muziek ingegaan door het JON.
- Door het JON wist ik dat ik altijd iets met muziek wilde doen. Ik ben Algemene Cultuurwetenschappen gaan studeren en vanaf het begin van mijn studie in de culturele sector werkzaam geweest. Twee besturen van studentenorkesten gedaan en nu naast mijn studie Rechten werkzaam als Producent in Het Concertgebouw.
- Het JON was voor mij een fantastische ervaring, maar ik heb wel ontdekt dat je hard moet vechten voor je plek. Daarvoor heb ik net te weinig ambitie en dus besloot ik niet verder te gaan in de professionele muziek. Ik ben nog steeds wel zeer actief in verschillende studentenorkesten, en daar geniet ik nog steeds heel erg van!
- Ja, ik heb meegemaakt hoe het is om echt intensief met muziek bezig te zijn. Uiteindelijk heb ik er niet voor gekozen in de muziek door te gaan, omdat ik zag dat het een heel onzeker beroep is, met weinig werkgelegenheid en veel onregelmatige uren.
- Ik twijfelde door de fantastische tournees met het JON of ik toch niet professioneel muziek moest gaan maken. Juist door deze gezonde twijfel heb ik een goede afweging kunnen maken.
- Ik wist al zeer vroeg dat ik naar het conservatorium wilde. Het JON heeft deze keuze echter nog meer bevestigd aangezien ik het orkestspel fantastisch vond en me daar ook meer in wilde gaan verbreden.

Van alle orkestleden is 97% het (helemaal) eens met de stelling 'Het heeft bijgedragen aan mijn muzikale ontwikkeling'. Opmerkingen zijn bijvoorbeeld:

- Ik heb veel geleerd van de dirigent, artistiek en sociaal, en ook gewoon door het te doen, leer je spelen in een orkest.
- Ik heb er nieuwe werken leren kennen en door de vele repetities ga je anders luisteren: ik werd me bewust van wat bijvoorbeeld de fagot speelde en met welke groepen ik passages samenspeelde. Je wordt je dus heel bewust van wat er om je heen in het hele orkest gebeurt en dat is essentieel voor je muzikale ontwikkeling.
- Door het JON heb ik bevestiging gekregen dat ik veel van muziek wilde leren, vooral samenspel en orkestervaring is hier de muzikale ontwikkeling.
- Mijn muzikale horizon is verbreed doordat ik met veel andere instrumentalisten in aanraking kwam en nieuwe muziek leerde kennen.
- Op alle gebieden heeft het bijgedragen aan mijn muzikale ontwikkeling. Toonvorming, intonatie, ritme, timing, luisteren.
- Verschillende genres en muziekstijlen en perioden leren kennen, gevoel voor kwaliteit.
- Ik ben zeer dankbaar voor het voorrecht dat ik heb mogen beleven om grote symfonische werken (Tsjaikovsky 4, Brahms 4, Dvorak 8, La Mer van Debussy, Les Préludes van Liszt, Adagio van Barber, de Haffner van Mozart, 101 van Haydn, enz, enz) onder uw bezielende leiding gespeeld te hebben. De waarde van het spelen in grote collectieven is voor mij weer totaal bewezen.
- Ik heb in het JON veel geleerd over orkestspel, gedisciplineerd studeren, goed luisteren naar muziek.

Van alle orkestleden is 75% het (helemaal) eens met de stelling 'Ik heb er sociale vaardigheden opgedaan die nu nog van pas komen':

- Muzikanten zijn soms eigenzinnig. De opgedane kennis en ervaringen zijn in mijn werk van vandaag zeker nog nuttig.
- Ik heb beter leren omgaan met mensen.
- Het leren werken in groepsverband en de diverse sociale contacten zijn vaardigheden die belangrijk zijn.
- Ik heb geleerd hoe een grote groep, en met name een orkest, met daarin gevoelige musici, hiërarchie, etc. functioneert en hoe je je eigen plek daarin kunt vinden.
- Je leert je weg vinden in een grote groep, en zonder vrienden uit je eigen stad of van je eigen middelbare school.
- Voor het eerst ontmoette ik mensen die net zo koppig waren als ik, 'mannetjes' waar je mee moet leren omgaan.
- Sociale vaardigheden in het algemeen, omgang met mensen, maar ook sociale vaardigheden binnen een orkest. Hoe je omgaat met collega's/'rangorden' binnen een sectie.
- De tournees zijn steeds een snelkookpan voor het opdoen van vriendschappen en het leren omgaan met verschillende mensen.
- Ik heb leren bier drinken, en het is altijd heel gezellig geweest, dus heb ik vast ook sociaal wel wat geleerd.
- Je leerde er voor je zelf opkomen, organiseren, jezelf laten horen, maar ook luisteren naar anderen, wie ben ik t.o.v. andere mensen, je eerste liefdes etc etc
- Collegialiteit, geven en nemen is in muziek noodzakelijk. Wanneer je dit niet kunt zal mooi samenspelen zeer moeilijk worden en een topprestatie of topbelevens aangaan in de weg staan.

73% van de orkestleden is het (helemaal) eens met de stelling 'Ik heb er meer zelfvertrouwen door gekregen':

- Ik ging in het orkest met nog weinig orkestervaring en daardoor mijn onzekerheden. Die ervaring werd zo opgebouwd, ik was een onderdeel van het geheel wat resultaat boekte. Iik was nogal verlegen, hier waren veel mensen die je niet kan ontwijken.
- Door mijn aanvoedersplekken heb ik ervaren wat mijn kunnen was. Ook heb ik periodes gehad waarin mij heel erg onzeker voelde, maar daar kwam ik altijd sterker uit. Ik weet nu wat ik kan en waar ik wat aan heb, doordat ik dit tijdens mijn leerproces in het JON heb mogen en kunnen ervaren.
- Ik kwam als een verlegen meisje in het JON. Zo bleu en naïef als wat. Ik ging er weg met een bak vol zelfvertrouwen, zowel op muzikaal als sociaal vlak.
- Absoluut waar. De kansen die ik heb gekregen in het JON hebben mij echt meer zelfvertrouwen gegeven. Ik werd gewaardeerd en uitgedaagd meer uit mezelf te halen.
- Ben meer bewust geworden van mijn kwaliteiten en tekortkomingen.
- In de labiele periode van de puberteit waarin het ego zo centraal staat, is het heel belangrijk bewust te worden dat er grotere idealen zijn die boven het zelf uitstijgen.
- Het blijkt toch dat je iets kan. De concerten waren toch van behoorlijk niveau, waar je wel trots op kon zijn, dat je daar deel van uitmaakte.

53% van de orkestleden is het (helemaal) eens met de stelling 'Het heeft mij geholpen van muziek mijn vak te maken':

- Het enthousiasme van muziek maken overbrengen op anderen is iets wat ik bij het lesgeven nog dagelijks doe, en wat Ru Sevenhuisen als geen ander kon.
- Voordat ik in het orkest kwam had ik niet het idee dat professioneel muziek maken tot mijn mogelijkheden behoorde.
- Naast mijn lerares zijn aan het voortgezet onderwijs was het klarinetles geven en veel spelen gewoon nodig voor een goed evenwicht.
- Ik was afgestudeerd, maar deze tournee heeft zoveel invloed gehad op mijn toekomst als zangeres dat ik nu van het zingen kan leven.
- Ben momenteel werkzaam als directeur van een muziekschool in het land. Verder na het conservatorium werkzaam geweest in een internationale muziekmanagementfunctie. Op dit moment betrokken bij de landelijke politiek in de Partij Cie Cultuur en Media (het adviesorgaan van een politieke partij voor de Eerste en Tweede Kamer en het EU parlement).
- Om in een professioneel orkest te kunnen spelen is het nodig vroeg in je leven orkestervaring op te doen. Daar heeft het JON mij de kans voor gegeven.

24% van de orkestleden is het (helemaal) eens met de stelling 'Het heeft mij geholpen om op muzikaal gebied (inter)nationaal door te breken':

- Je bouwt een netwerk op als muzikant en dat begon voor mij bij het JON. Ik word nog steeds gecontracteerd door mensen die mij kennen vanuit de JON periode en ik speel nog steeds met mensen die ik ken uit de JON periode. Naamsbekendheid is erg belangrijk, en door het spelen in het JON heb ik wel wat opgebouwd.
- Het feit dat ik onder andere concertmeester ben geweest van zo'n jeugd top orkest staat goed op mijn CV. Het heeft geholpen om op die manier in bepaalde ensembles e.d. terecht te komen.
- Ik heb later in het Europees jeugdorkest gespeeld, en momenteel speel ik nog regelmatig in het buitenland.

BIJLAGE: VRAGENLIJST ONDERZOEK DEELNEMERS REGIONAAL JEUGDORKEST/ JEUGDORKEST NEDERLAND

Jij hebt in het verleden deelgenomen aan het Regionaal Jeugdorkest voor Noord en Oost Nederland (RJO) of het Jeugdorkest Nederland (JON). Wij willen graag van onze ex-deelnemers weten hoe zij zich sindsdien hebben ontwikkeld. Voor ons is dat belangrijk om te weten, zeker nu het steeds noodzakelijker wordt om aan subsidiegevers en sponsors te laten zien wat de resultaten zijn van onze aanpak. Wil je daarom zo vriendelijk zijn de onderstaande vragen te beantwoorden? Het kost maar een paar minuten.

In welke jaren ben jij actief geweest in het RJO/JON? (klik alle jaren aan dat jij actief was)

☐ voor 1991	☐ 1994	☐ 1998	☐ 2002	☐ 2006	☐ 2010
☐ 1991	☐ 1995	☐ 1999	☐ 2003	☐ 2007	☐ 2011
☐ 1992	☐ 1996	☐ 2000	☐ 2004	☐ 2008	
☐ 1993	☐ 1997	☐ 2001	☐ 2005	☐ 2009	
☐ weet niet meer/ anders, nl.....					

In welke provincie woonde je toen je in het RJO/JON speelde?

☐ Zuid-Holland	☐ Noord-Holland	☐ Friesland	☐ Groningen	☐ Drenthe
☐ Overijssel	☐ Flevoland	☐ Gelderland	☐ Zeeland	☐ Noord-Brabant
☐ Utrecht	☐ Limburg	☐ anders, nl.		

Volgde je toen je in het RJO/JON speelde muziekles of een muziekopleiding?

ja nee anders, nl...

Bij ja: Wat voor muziekopleiding was dat?

☐ bij de muziekschool	☐ jong talentklas
☐ bij privédocent	☐ hbo conservatorium
☐ vooropleiding conservatorium	☐ anders, nl...

Volg je nu nog onderwijs?

ja nee anders, nl...

Bij ja: Welk onderwijs volg je?

☐ vmbo	☐ middelbaar beroepsonderwijs (mbo, ROC)
☐ havo	☐ jong talentklas
☐ hbo, conservatorium	☐ hbo, geen conservatorium
☐ vwo	☐ universiteit
☐ vooropleiding conservatorium	☐ ander onderwijs, namelijk

Bij nee: Wat is de hoogste vorm van onderwijs die je hebt afgerond?

☐ vmbo	☐ middelbaar beroepsonderwijs (mbo, ROC)
☐ havo/ vwo	☐ hoger beroepsonderwijs
☐ universiteit	☐ anders, namelijk

Bij hoger beroepsonderwijs en universiteit:

Heb je (ook) een opleiding aan het conservatorium gevolgd?

- ja, naast een universitaire of een andere hbo-opleiding
- ja, uitsluitend hbo conservatorium
- nee
- anders, nl.....

Ben je momenteel actief in de muziek?

- ja
- nee
- anders, nl....

Bij ja: Ben je professioneel actief of als amateur?

- Als professional
- Als amateur
- Zowel als professional als amateur
- Anders, nl....

Bij professional: (je mag meerdere antwoorden aanklikken)

- lid van een symfonieorkest
- lid van een kamerorkest
- lid van een muziekgroep, ensemble e.d.
- dirigent
- docent
- anders, nl.....

Bij amateur: (je mag meerdere antwoorden aanklikken)

- lid van een orkest
- lid van een harmonie, fanfare, brassband
- lid van een andersoortige muziekgroep, ensemble e.d.
- anders, nl.....

Bij nee: Heb je plannen om actief te worden in de muziek?

- ja
- nee

Zo ja, welke plannen heb je?

- lid worden van een orkest
- lid worden van een harmonie, fanfare, brassband
- lid worden van een andersoortige muziekgroep, ensemble e.d.
- anders, nl.....

Werd/ wordt er bij jou thuis actief muziek gemaakt?

- nee
- ja, mijn vader en/ of mijn moeder
- ja, mijn broer(s) en/ of zus(sen)
- anders, nl.

We zijn benieuwd hoe je achteraf terugkijkt op de periode dat je bij het RJO/JON speelde. Kun je hieronder in enkele zinnen aangeven wat voor jou de waarde was om bij het RJO/JON te hebben gespeeld:

Kun je hieronder aangeven in hoeverre je het eens bent met de volgende stellingen over het spelen in het RJO/JON?

	volstrekt <u>niet</u> mee eens	niet mee eens	deels eens, deels niet mee eens	mee eens	<u>helemaal</u> mee eens	weet (nog) niet/ niet van toepassing
Ik heb er veel geleerd.						
Het heeft mij bewuster gemaakt van wat ik in mijn latere leven wilde gaan doen.						
Het heeft mij geholpen om de juiste opleiding en/of het juiste beroep te kiezen.						
Het heeft bijgedragen aan mijn muzikale ontwikkeling.						
Ik heb er sociale vaardigheden opgedaan die nu nog van pas komen.						
Ik heb er meer zelfvertrouwen door gekregen.						
Het heeft mij geholpen van muziek mijn vak te maken.						
Het heeft mij geholpen om op muzikaal gebied (inter)nationaal door te breken.						

Steeds bij 'mee eens' of 'helemaal mee eens': **Graag hieronder je antwoord toelichten.**

Tot slot:

Wat is jouw geboortjaar?

- 0 <1950
- 0 1951 – 1960
- 0 1961 – 1970
- 0 1971 – 1980
- 0 1980 – 1990
- 0 1991 – 2000

Je bent:

0 man 0 vrouw

Je woont:

0 in Nederland 0 in een ander land

Dit was het. Heel veel dank voor je medewerking.